

บทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย
PARENTS' ROLES IN USING TECHNOLOGY AND INTERACTIVE MEDIA WITH PRESCHOOLERS UNDER
THE BANGKOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA IN KLONG-TOEI DISTRICT

นางสาวอัจฉรา วงศ์ชัยอุดมโชค *

Aschara Wongchaiudomchoke

อาจารย์ดร.ปณัฐรณ จารุชัยนิวัฒน์ **

Panutsorn Jaruchainiwat, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ และด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล จำนวน 114 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยมีดังนี้ ผู้ปกครองมีบทบาทในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล ในภาพรวมปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองปฏิบัติในระดับมากทั้ง 2 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนปฏิบัติสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาคือ การเฝ้าระวังในการใช้สื่อ ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ ประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้ความรู้ ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือ การใช้สื่อร่วมกัน ($\bar{X} = 3.91$) ด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ ประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้สื่ออย่างอิสระภายใต้การดูแล ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาคือ การจัดหาเทคโนโลยีและสื่อที่เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 3.59$) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ พบว่า ผู้ปกครองมีปัญหาด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อมากที่สุด (38 คน)

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: aschara022@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: tpattamasiri@hotmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study the parents' roles in using technology and interactive media with preschoolers under the Primary Educational Service Area in Klong-toei district in two aspects including co-use mediation and monitor mediation. The research sample consisted of 114 parents of preschoolers. The research instrument was a questionnaire. The data was analyzed and presented in terms of frequencies, means, percentages, standard deviations and content analyses.

The research findings found that parents' roles in using technology and interactive media with preschoolers in both aspects performed at a high level ($\bar{X}$ = 3.91). Regarding each aspect, it was found that co-use mediation was at the highest score ($\bar{X}$ = 4.06) and monitor mediation was also high ($\bar{X}$ = 3.76). In co-use mediation, educating was rated at the highest level ($\bar{X}$ = 4.20) and co-play ($\bar{X}$ = 3.91) was also high. In monitor mediation, supervision was rated at the highest level ($\bar{X}$ = 3.93) and provision ($\bar{X}$ = 3.59) was also high. For problems regarding parents' use of technology and interactive media with preschoolers, monitor mediation with at the highest level (38 people).

คำสำคัญ: บทบาทของผู้ปกครอง / เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ / เด็กวัยอนุบาล

KEYWORDS: PARENT'S ROLES / TECHNOLOGY AND INTERACTIVE MEDIA / PRESCHOOLERS

บทนำ

ความก้าวหน้าเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีการพัฒนารูปแบบที่แตกต่างไปจากอดีตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่มีการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม (สุขุม เฉลยทรัพย์ และคณะ, 2555) เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวก มีความรวดเร็วและประหยัดเวลา เพราะเทคโนโลยีก่อให้เกิดความทันสมัยและผลิตองค์ความรู้ใหม่ ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ในการสื่อสาร ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารถึงกันได้ตลอดเวลา เทคโนโลยีกลายเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต (พนิดา ขาดยาภา, 2559)

การจัดการศึกษายุคปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ของคนทุกเพศทุกวัยตั้งแต่เด็กไปจนถึงผู้สูงอายุ (ศักดิ์ เสกขุนทด, 2560) การส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล เป็นการพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศอย่างหนึ่ง โดยเทคโนโลยีถือเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาทุกด้านและเป็นตัวขับเคลื่อนสังคมในปัจจุบัน ทุกคนจึงควรยกระดับการมีทักษะดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ (วลัยรัตน์ ขายท้าว, 2560)

เทคโนโลยี เป็นระบบสื่อสารที่ตอบสนองความต้องการ มีการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ การนำเทคโนโลยีมาใช้จึงต้องควบคู่ไปกับการให้การศึกษาที่เหมาะสม โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้งาน เพราะในอนาคตทุกสิ่งทุกอย่างจะเชื่อมต่อกันด้วยเทคโนโลยี หน้าที่หลักของการจัดการศึกษาเพื่อโลกอนาคต จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จากอิทธิพลของเทคโนโลยีที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญ การศึกษา

การเรียนรู้ต่างๆอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก และส่งเสริมการเรียนรู้ (ยีน ภู่วรรณ, 2558) เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมการเรียนรู้หากมีการใช้อย่างเหมาะสม Hatch (2011) กล่าวว่า เทคโนโลยีช่วยเสริมสร้างทักษะพื้นฐาน ทำให้เข้าถึงข้อมูลต่างๆ เป็นอุปกรณ์ที่สามารถตอบสนองและกระตุ้นให้เด็กเกิดการโต้ตอบขณะใช้งาน ส่งเสริมการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก เป็นช่องทางในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการและทักษะต่างๆ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้อื่น แต่ในการนำมาใช้ควรพิจารณาถึงความเหมาะสม ไม่อันตรายต่อเด็ก และไม่นำมาใช้แทนกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนหรือสิ่งแวดล้อมล้ามัว เช่น การเล่น ดังนั้นในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีกับเด็ก จึงควรเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ โดยยึดหลัก

แนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยและหลักการพัฒนาเด็ก และไม่ปล่อยให้เด็กใช้สื่อเพียงลำพัง แต่ควรเป็นการใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ (ชนิพรรณ จาติเสถียร, กันตวรรณ มีสมสาร และ อภริติ ไชยกาล, 2560) นอกจากนี้การนำมาใช้ต้องบูรณาการกับเครื่องมืออื่นๆในลักษณะของการเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ไม่นำเทคโนโลยีมากำหนดเป็นบทเรียนสำหรับเด็ก ส่งเสริมช่วงความสนใจ และทักษะการแก้ปัญหาของเด็ก (วัฒนา ปุณณฤทธิ, 2552)

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2558) กล่าวถึง พิษภัยจากเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านภัยจากระบบ ได้แก่ ไวรัสมัลแวร์ และด้านภัยจากเนื้อหา หากผู้ใช้ขาดวิจารณญาณในการตรวจสอบแยกแยะ และวิเคราะห์จะทำให้ตกเป็นเหยื่อ หรือหลงผิดไปกับการนำเสนอสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กหากขาดการให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิดจากผู้ใหญ่ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น ปัญหาการเรียนรู้ ปัญหาพฤติกรรมทางสังคม เช่น มีความก้าวร้าว ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดทักษะทางสังคม ขาดทักษะชีวิต และการขัดเกลาทางสังคม เป็นต้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เด็กใกล้ชิดและเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจุบันผู้ปกครองมีเวลาน้อยลงในการดูแลบุตรหลาน เนื่องจากต้องประกอบอาชีพ เด็กมีโอกาสนในการเข้าถึงเทคโนโลยีและสื่อต่างๆได้ง่ายขึ้น การควบคุมการใช้งาน และคัดกรองเนื้อหาให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2560)

วีระศักดิ์ ชลไชยะ (2560) ได้ศึกษาและสรุปข้อมูลจากผู้ปกครองและเด็กที่มาตรวจรักษาในหน่วยพัฒนาการและการเจริญเติบโต พบว่า เด็กเล็กที่ได้รับสื่อในช่วงปีแรกกว่าครึ่งมีความผิดปกติทางพัฒนาการและพฤติกรรมอย่างชัดเจน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มเด็กอายุ 6 เดือน และ 12 เดือน ได้รับสื่อเทคโนโลยีโดยเฉลี่ยวันละ 4 ชั่วโมง ขณะที่กลุ่มเด็กอายุ 18 เดือนและ 24 เดือนได้รับสื่อเทคโนโลยีเฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมง ส่วนใหญ่สื่อที่ใช้คือโทรทัศน์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ เนื้อหาที่ได้รับส่วนใหญ่คือรายการผู้ใหญ่และเปิดในลักษณะ Background Media และเวลาที่ใช้เป็นช่วงเวลาเย็นหรือก่อนนอน ส่งผลต่อสุขภาพการนอนหลับของเด็ก โดยจำนวนชั่วโมงที่ได้รับสื่อในแต่ละวันมีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านสมาธิของเด็ก หากสื่อมีเนื้อหารุนแรงจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว

Zaman, Nouwen, Vanattenhoven, Ferrerre and Looy (2016) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองกับการเป็นสื่อกลางในการนำเทคโนโลยีและสื่อเชิงปฏิสัมพันธ์มาใช้กับเด็กใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนด

และควบคุมการใช้งาน โดยการกำหนดและควบคุมเวลา อุปกรณ์ เนื้อหา สถานที่ในการใช้งาน และการซื้ออุปกรณ์ ด้านการใช้สื่อร่วมกับเด็ก โดยผู้ปกครองมีบทบาทในการแนะนำการใช้งานเบื้องต้น ใช้งานร่วมกับเด็ก และคอยให้ความช่วยเหลือขณะใช้งาน ด้านการให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับเนื้อหาและการใช้งาน และด้านการเฝ้าระวัง ดูแลระมัดระวังการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อของเด็ก American Academy of Pediatrics (2013) กำหนดข้อแนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ว่าควรจำกัดเวลาไม่เกิน 1-2 ชั่วโมงต่อวัน และห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ใช้สื่อและเทคโนโลยี ไม่ควรโทรศัพท์ในห้องนอน ดูแลควบคุมการใช้และการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีของเด็ก การรับชมสื่อร่วมกับเด็กพร้อมกับพูดคุยเกี่ยวกับแนวคิดและค่านิยมของครอบครัว รวมถึงการเป็นแบบอย่างในการวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในครอบครัว การจำกัดการใช้เทคโนโลยีและสื่อมีความสำคัญ ต้องพิจารณาถึงขอบเขตที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและสื่อในเด็ก ดูแลควบคุมการใช้งาน ไม่ควรใช้ในรูปแบบที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ส่งผลต่ออารมณ์ เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือละเมิดสิทธิเด็ก ซึ่งรวมถึงการใช้ความรุนแรง ในเด็กวัย 2-5 ปีควรมีการใช้งานเพื่อสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ และการตอบสนองระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ (National Association for the Education of Young Children and The Fred Rogers Center, 2012)

ปัจจุบันการเข้าถึงเทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ สามารถสร้างความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมและการเรียนรู้เป็นอย่างมาก คนที่สามารถเข้าถึงการใช้งานมีความได้เปรียบมากกว่าคนที่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้งานได้ ซึ่งนำไปสู่ความแตกต่างในด้านการศึกษา รวมทั้งสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ถ้ามองในแง่ของรายได้ กลุ่มคนที่เข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายคือกลุ่มที่มีรายได้สูง (ดนุศิน เจริญ, 2551) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) ได้สำรวจเรื่อง จำนวนอุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีในครัวเรือน จำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ.2556-2560 ในส่วนของกรุงเทพมหานคร พบว่า มีจำนวนอุปกรณ์และการใช้งานเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจาก 1,506,562 เครื่อง เพิ่มขึ้นเป็น 2,646,854 เครื่อง เมื่อพิจารณาผู้ใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือเป็นรายภาค พบว่า กรุงเทพมหานครมีผู้ใช้คอมพิวเตอร์สูงที่สุดคือ ร้อยละ 49.2 เขตคลองเตยเป็นเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นในและเขตเศรษฐกิจใหม่ ที่มีความแตกต่างทางด้านรายได้โดยดูจากดัชนีชี้วัดความยากจน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) สภาพสังคมของเขตคลองเตยเป็นย่านเศรษฐกิจและชุมชนแออัดขนาดใหญ่เป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญ หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน มีผู้คนหลากหลายระดับอาศัยอยู่ในพื้นที่ และมีความแตกต่างในด้านการประกอบอาชีพ (วิชัย รูปขำดี, เณิม เกิดโมลี และสังคม คุณคนากรสกุล, 2550) โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครในเขตคลองเตยตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นที่ชุมชนขนาดใหญ่ มีอาคารพาณิชย์ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจและบริษัทต่างๆ ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน และรัฐวิสาหกิจ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีฐานะทางรายได้ปานกลางจนถึงสูง ด้วยลักษณะของอาชีพมีเวลาในการเลี้ยงดูบุตรหลานน้อย และรายได้ที่มีกำลังมากพอทำให้แต่ละครอบครัวใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์เข้ามาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเลี้ยงดูบุตรหลานของแต่ละครอบครัวโดยปริยาย

จากการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยต่างๆ ในต่างประเทศมีการศึกษาการใช้เทคโนโลยี และสื่อปฏิสัมพันธ์เป็นงานวิจัยระดับประเทศเป็นประจำทุกปี Mendoza (2009) ได้ทำการศึกษาการเป็นสื่อกลางของผู้ปกครองเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีกับเด็ก พบว่า ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนการใช้สื่อของเด็กได้ 3 ด้าน คือ ด้านการรับชมสื่อร่วมกับเด็ก ด้านการกำหนดกฎเกณฑ์ในการรับชมสื่อของเด็ก และด้านการแนะนำพูดคุยให้ความรู้แก่เด็ก ภาวิณี อีปส์ (2558) ได้ศึกษา บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทในการให้ความรู้แก่เด็กมากที่สุด Sau Ting Wu, Fowler, Yin Lam, Wong, Wong and Loke (2014) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการเลี้ยงดูและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของเด็กวัยอนุบาล พบว่า พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในวัยอนุบาลและปกป้องเด็กจากความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการให้ความรู้ผู้ปกครอง ส่งเสริมบทบาทการเลี้ยงดูเด็กโดยใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสม และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามการวิจัย

ผู้ปกครองมีบทบาทอย่างไรในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ และด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ

วิธีการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
บทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล	1. ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	1.1 การใช้สื่อร่วมกัน
		1.1.1 การเล่นและใช้งานร่วมกับเด็ก
		1.1.2 การให้ความช่วยเหลือขณะใช้สื่อ
		1.2 การให้ความรู้
		1.2.1 การสอนเกี่ยวกับสื่อ
		1.2.2 การเป็นแบบอย่าง

ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
	2. ด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ	2.1 การจัดหาเทคโนโลยีและสื่อที่เป็นประโยชน์
		2.1.1 การคัดเลือกสื่อที่เป็นเครื่องมือเพื่อความบันเทิง
		2.1.2 การคัดเลือกสื่อที่เป็นเครื่องมือเพื่อการศึกษา
		2.2 การใช้งานอย่างอิสระภายใต้การดูแล
		2.2.1 การให้เด็กใช้สื่ออย่างอิสระโดยอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่
		2.2.2 การให้เด็กใช้สื่ออย่างอิสระภายใต้ข้อตกลง

2. ประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนดาราคาม 51 คน โรงเรียนสายน้ำทิพย์ 126 คน รวมทั้งหมด 177 คน โดยกำหนดว่านักเรียน 1 คนมีผู้ปกครอง 1 คน

2.2 ตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างโดยกำหนดจากสูตรการคำนวณ Yamane (Yamane, 1967 อ้างถึงใน วรณี แกมเกตุ, 2555) เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้คลาดเคลื่อนได้ 5% ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 122 คน จากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากรายชื่อโรงเรียน ได้โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ซึ่งมีจำนวนผู้ปกครองทั้งหมด 126 คน ใกล้เคียงกับขนาดของตัวอย่างที่คำนวณได้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือ โดยกำหนดลักษณะและโครงสร้างของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามผู้ปกครอง เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในด้านเพศ อายุ ความสัมพันธ์กับเด็ก ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาลแบ่งเป็น 2 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ และด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหาในข้อคำถาม และความเหมาะสมของการใช้ภาษา และคำแนะนำอื่นๆเพื่อเป็นแนวทางในการปรับแก้ให้มีประสิทธิภาพ ก่อนพัฒนาเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม โดยการทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปทางโรงเรียนเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือโดยให้ทางโรงเรียนมอบหมายให้ครูประจำชั้นแจกแบบสอบถามแก่ผู้ปกครองโดยตรงและเข้าไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตัวเองที่โรงเรียนโดยนัดหมายวันและเวลา และอีกช่องทางคือแบบสอบถามออนไลน์

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ปกครองกลับคืนจากครูประจำชั้น จำนวน 72 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 57.14 จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการติดตามแบบสอบถามครั้งที่สองผ่านการทำแบบออนไลน์ ได้รับการตอบกลับ จำนวน 42 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 33.33 รวมแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมด 114 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.47

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล มีการดำเนินการดังนี้

5.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5.2 ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบความเรียง โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของระดับการปฏิบัติ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดหรือไม่เคยปฏิบัติเลย

5.3 ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล วิเคราะห์โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปแจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.00 มีความสัมพันธ์กับเด็กเป็นบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 76.30 อายุระหว่าง 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.50 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 57.00 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.50 เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองใช้มากที่สุดคือ โทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟน คิดเป็นร้อยละ 32.30 และเทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ที่เด็กใช้มากที่สุด คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟนเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 37.00 โดยใช้งานในลักษณะของการใช้ร่วมกับผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 56.10 เฉลี่ยวันในการใช้งานต่อสัปดาห์ 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 32.50 เฉลี่ยชั่วโมงการใช้งานต่อวันวันละ 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 62.30 เหตุผลในการให้บุตรหลานใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ คือ เสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 58.8

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล

ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) จำแนกรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ ผู้ปกครองมีบทบาทในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยเป็นดังนี้

1.1 การใช้สื่อร่วมกัน ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$)

1.1.1 การเล่นและใช้งานร่วมกับเด็ก มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รับชมรายการที่ให้ความบันเทิงไปพร้อมกับเด็ก ($\bar{X} = 4.18$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร่วมเล่นเกมไปพร้อมกับเด็ก ($\bar{X} = 3.53$)

1.1.2 การให้ความช่วยเหลือขณะใช้สื่อ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้เด็กใช้สื่อโดยคำนึงถึงสุขภาพ ($\bar{X} = 4.36$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่เด็กขณะเล่นและใช้งานร่วมกัน ($\bar{X} = 3.52$)

1.2 การให้ความรู้ ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

1.2.1 การสอนเกี่ยวกับสื่อ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาที่เด็กพบในละครหรือเกม ($\bar{X} = 4.43$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้เบื้องต้นแก่เด็ก ($\bar{X} = 3.97$)

1.2.2 การเป็นแบบอย่าง มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แสดงมารยาทที่ดีในการใช้งาน ($\bar{X} = 4.41$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เลือกชมรายการที่ให้สาระความรู้ ($\bar{X} = 3.81$)

2. ด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ ผู้ปกครองมีบทบาทในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยเป็นดังนี้

2.1 การจัดหาเทคโนโลยีและสื่อที่เป็นประโยชน์ ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$)

2.1.1 การคัดเลือกสื่อที่ใช้เป็นเครื่องมือด้านความบันเทิง มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดหาโปรแกรมหรือรายการที่เกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี ($\bar{X} = 3.78$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดหาโปรแกรมหรือรายการที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.46$)

2.1.2 การคัดเลือกสื่อที่ใช้เป็นเครื่องมือด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) โดยมีการปฏิบัติในระดับมากและปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดหาโปรแกรมหรือรายการที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเรื่องราวที่เด็กกำลังเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดหาโปรแกรมหรือรายการที่ส่งเสริมทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 3.53$) ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้เด็กใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้นหรือทำงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 3.43$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดหาโปรแกรมหรือรายการที่การส่งเสริมทักษะทางภาษา ($\bar{X} = 3.32$)

2.2 การใช้สื่ออย่างอิสระภายใต้การดูแล ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)

2.2.1 การให้เด็กใช้สื่ออย่างอิสระในสายตา มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) โดยมีการปฏิบัติในระดับมากและน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คอยสังเกตขณะเด็กใช้งาน ($\bar{X} = 4.42$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ตรวจสอบหลังจากที่เด็กการใช้งาน ($\bar{X} = 3.77$) ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับน้อยมีหนึ่งประเด็น คือ ติดตั้งโปรแกรมการใช้งานคู่ขนานเพื่อติดตามการเล่นและใช้งาน ($\bar{X} = 2.46$)

2.2.2 การให้เด็กใช้สื่ออย่างอิสระภายใต้ข้อตกลงที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างข้อตกลงกับเด็กในการเล่นและใช้งาน ($\bar{X} = 4.36$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จำกัดพื้นที่ของเด็กในการเล่นและการใช้งาน ($\bar{X} = 3.50$)

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลในแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ผู้ปกครองไม่มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสื่อและปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล ในกลุ่มผู้ปกครองที่มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็ก พบว่า

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ

ผู้ปกครองมีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ (33 คน) ปัญหาที่พบเป็นการใช้สื่อร่วมกัน โดยในขณะที่รับชมหรือใช้สื่อไปพร้อมกันกับเด็กจะมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมแทรกเข้ามาผ่านเทคโนโลยีและสื่อ

ปฏิสัมพันธ์ที่ใช้ (25 คน) ปัญหาในการให้ความรู้แก่เด็ก โดยผู้ปกครองไม่สามารถให้คำแนะนำ หรือให้ความรู้แก่เด็กได้ ในบางครั้งที่เด็กขอความช่วยเหลือหรือต้องการคำแนะนำ เพราะตนเองไม่มีความรู้เพียงพอ โดยเฉพาะในเรื่องมือหรือโปรแกรมใหม่ ๆ (18 คน)

2. ด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ

ผู้ปกครองมีปัญหาด้านการเฝ้าระวังในการใช้สื่อ (38 คน) ปัญหาที่พบเป็นความสามารถในการจัดหาเทคโนโลยีและสื่อที่เป็นประโยชน์ให้แก่เด็ก โดยส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ด้านความบันเทิงมากกว่าด้านการศึกษา (13 คน) และปัญหาในด้านการใช้งานอย่างอิสระภายใต้การดูแลของผู้ปกครองที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ เมื่อมีการสร้างข้อตกลงเรื่องการกำหนดเวลา เด็กมักจะใช้งานและเล่นเกินกำหนดเวลาที่ได้ตกลงไว้ (25 คน)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ในการอภิปราย ดังนี้

1. บทบาทของผู้ปกครองในการให้ความรู้ในการใช้สื่อแก่เด็กของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีการให้ความรู้ในการใช้สื่อแก่เด็กสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$) ผู้ปกครอง คือ บุคคลที่มีหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตสมวัย เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนให้แก่เด็กเป็นวิธีการในการอบรมเลี้ยงดูในขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง นอกเหนือจากการให้ความรักความเอาใจใส่ การอธิบายหรือแนะนำเด็กในขณะที่ใช้งานเทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์จึงเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด เพราะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้ในทันที ด้วยการพูดคุย ตอบข้อซักถาม แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี อิปส์ (2558) ที่ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของเด็กที่พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทในการให้ความรู้แก่เด็กมากที่สุด ซึ่งเป็นด้านที่มีผลต่อทัศนคติของเด็กมีต่อสื่อหรือการเลือกใช้สื่อในเด็ก ดังนั้นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด คือ ผู้ปกครองที่เป็นบุคคลสำคัญของเด็กต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและการให้ความรู้ในการใช้สื่อให้แก่เด็ก เพราะผู้ปกครองมีความรู้และประสบการณ์มากกว่าเด็ก และการให้ความรู้ด้วยการบอกเล่าประสบการณ์ของตนเองไปพร้อมกับการให้เด็กได้ใช้งานเทคโนโลยีและสื่อหรือการพูดคุยนั่น ส่งผลต่อการสร้างความผูกพันและสัมพันธ์ภาพให้เกิดขึ้นในครอบครัว นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Sau Ting Wu et al. (2014) ยังพบว่า แนวทางที่ผู้ปกครองใช้ในเลี้ยงดูการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของเด็กวัยอนุบาลเป็นการให้คำแนะนำและให้ความรู้แก่เด็กมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการให้ความรู้เป็นวิธีการเบื้องต้น ที่ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีบทบาทในการใช้สื่อกับเด็ก ผ่านการพูดคุยและแนะนำ วิธีการเหล่านี้จะส่งผลต่อระดับความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อของเด็ก หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการใช้งานและอธิบายให้ความรู้แก่เด็กได้ จะส่งผลดีต่อเด็ก ในทางกลับกันหากผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจ เด็กจะได้รับประสบการณ์ในการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อในรูปแบบที่แตกต่างจากเด็กกลุ่มแรก

จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทการให้ความรู้ของผู้ปกครองในด้านการเป็นแบบอย่างของการเลือกชมรายการที่ให้สาระความรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$) สะท้อนให้เห็นว่าการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของให้ความบันเทิงมากกว่าการค้นหาความรู้ สอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2557) พบว่า ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อความบันเทิงและการติดต่อสื่อสาร โดยการพูดคุยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มีมากที่สุด ในขณะที่ใช้เพื่อค้นหาข้อมูลน้อยที่สุด ผลจากการศึกษาของ ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2560) พบว่า ข้อจำกัดทางด้านความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของพ่อแม่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยีร่วมกัน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญในด้านการให้ความรู้แก่เด็กในด้านการส่งเสริมให้เด็กได้รับชมหรือใช้สื่อที่เป็นเนื้อหาสาระและส่งเสริมความรู้เพิ่มขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีแล้ว ทั้งเด็กและผู้ปกครองยังจะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์ได้อย่างเต็มที่

2. บทบาทของผู้ปกครองในการจัดหาเทคโนโลยีและสื่อที่เป็นประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญในด้านการจัดหาเทคโนโลยีและสื่อที่เป็นประโยชน์ โดยการคัดเลือกสื่อที่ใช้เป็นเครื่องมือด้านความบันเทิง ($\bar{X} = 3.62$) มากกว่าด้านการศึกษา ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า การคัดเลือกสื่อเพื่อการศึกษาที่มีสองประเด็น ที่มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง คือ การใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการสืบค้นหรือทำงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 3.43$) และการจัดหาโปรแกรมหรือรายการที่ส่งเสริมทักษะทางภาษา ($\bar{X} = 3.32$) สะท้อนให้เห็นว่าผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและทักษะทางภาษา ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2560) กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของเทคโนโลยีทางด้านความบันเทิง โดยพ่อแม่จะปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาส่วนหนึ่งเล่นเกม ท่องอินเทอร์เน็ต ดูหนัง หรือฟังเพลง เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้สึกผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่อาจมีความตึงเครียด เทคโนโลยีและสื่อจึงถูกนำมาใช้ในฐานะเครื่องมือที่ช่วยให้ความบันเทิงและผ่อนคลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sau Ting Wu et al. (2014) ที่พบว่า กิจกรรมการใช้เทคโนโลยีและสื่อที่ได้ก่อกวนและ ผู้ปกครองทำร่วมกันมากที่สุด คือ การแบ่งปันรูปถ่าย การถ่ายภาพ และความบันเทิง อยู่ในกิจกรรมยอดนิยมอันดับแรก ในขณะที่การใช้เพื่อค้นหาข้อมูลต่างๆอยู่ในอันดับท้าย สะท้อนให้เห็นว่าการใช้งานเทคโนโลยีเน้นไปที่ด้านความบันเทิง ทั้งเกม รายการ หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ จำนวนมากจะเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ พบว่า สื่อด้านความบันเทิงเข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน มีให้เลือกหลากหลาย มีความน่าสนใจ แตกต่างจากสื่อที่ให้ความรู้ ที่มีความจำกัดทั้งในเนื้อหา การเข้าถึง อีกทั้งเป็นไปตามลักษณะสภาพสังคมหากมองในแง่ของการผลิตสื่อเพื่อการตลาด เพราะสังคมของเราไม่ได้เน้นในเรื่องของการปลูกฝังนิสัยในการใฝ่รู้ และการค้นคว้าหาความรู้มาตั้งแต่ต้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ปกครองควรให้การส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อส่งเสริมทักษะและนิสัยใฝ่รู้และการแสวงหาความรู้ของเด็ก

โดยเน้นการจัดหาโปรแกรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้น และเข้าไปมีบทบาทในการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อกับเด็ก เช่น ชักชวนพูดคุย หรือแนะนำกิจกรรมอื่น ๆ ปรับเปลี่ยนวิธีการใช้งานจากการดูหรือรับชม รายการต่าง ๆ เป็นการใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูล หรือการตั้งคำถามและช่วยกันหาคำตอบ บุรณาการทั้งความรู้และความบันเทิงเข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยที่ผู้ปกครองเองจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อเพื่อการศึกษาด้วย

3. บทบาทผู้ปกครองในการใช้สื่ออย่างอิสระภายใต้การดูแล

ผู้ปกครองส่วนใหญ่เลือกให้การดูแลการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อโดยการเฝ้าระวังการใช้สื่อ เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า บทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การสังเกตขณะเด็กใช้งาน ($\bar{X} = 4.63$) รองลงมา คือ การสร้างข้อตกลงกับเด็ก ($\bar{X} = 4.36$) วิธีการสังเกตของผู้ปกครองเป็นการเฝ้าระวังอย่างหนึ่ง ที่สามารถทำได้ง่ายโดยที่ผู้ปกครองนั้นสามารถใช้เวลาในการทำงานอื่นๆควบคู่ไปด้วยได้ เช่นเดียวกับการสร้างข้อตกลงเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กบนพื้นฐานของการปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2560) ที่ระบุว่า โดยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวจะอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบแบบแผนของพ่อแม่ เช่น การกำหนดวันเวลาการใช้คอมพิวเตอร์ จากผลการศึกษายังพบอีกว่าปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่พบเป็นด้านการกำหนดข้อตกลงกับเด็ก คือ เมื่อมีการสร้างข้อตกลงเรื่องการกำหนดเวลา เด็กมักจะใช้งานและเล่นเกินกำหนดเวลาที่ได้ตกลงไว้ (25 คน) สอดคล้องผลการศึกษาของภาวิณี อิปส์ (2558) ว่าผู้ปกครองมีการควบคุมด้านเนื้อหาและการควบคุมด้านเวลา ช่วยลดการเข้าถึงสื่อเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมจากการใช้งาน และส่งเสริมการควบคุมตนเองของเด็กกับการใช้สื่อ และแนะนำให้เริ่มการเป็นสื่อกลางของผู้ปกครองโดยวิธีการควบคุมสื่อ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการควบคุมปัจจัยภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อเด็ก จากนั้นจึงเริ่มใช้วิธีการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กเพื่อพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็ก แสดงให้เห็นว่าบทบาทของผู้ปกครองในการดูแลเด็กและเฝ้าระวังการใช้งานเทคโนโลยีและสื่อ มีความเกี่ยวข้องกับเวลาและเนื้อหา สิ่งที่ผู้ปกครองปฏิบัติคือการสังเกต การสร้างข้อตกลง และการกำหนดเวลา สาเหตุที่ทำให้เกิดบทบาทดังกล่าวนี้ เพราะผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเด็กโดยตรงตลอด จึงใช้เทคโนโลยีและสื่อในการช่วยเลี้ยงดูเด็ก ปล่อยให้เด็กใช้งานจนเกิดความเคยชิน เด็กติดใจ การสร้างข้อกำหนดในเรื่องต่างๆจึงเป็นการแก้ปัญหา แต่สิ่งสำคัญคือผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้งานกับเด็ก เพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กมากขึ้น

ข้อเสนอในการนำผลวิจัยไปใช้

1. เป็นแนวทางในการให้ความรู้ผู้ปกครอง ส่งเสริมบทบาทการเลี้ยงดูเด็กโดยใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์อย่างถูกต้อง
2. เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครองในการจัด

การศึกษาให้เด็กได้อย่างมีเหมาะสม โรงเรียนควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์แก่เด็กอนุบาลอย่างเหมาะสมกับวัย เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้งานที่เหมาะสม และการรู้เท่าทัน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยเรื่องบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาลที่เป็นการศึกษาเชิงลึกมากขึ้น โดยศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดูและส่งเสริมเด็กในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ทราบถึงแนวทางหรือวิธีการในการดูแลเด็ก
2. มีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์แก่เด็กอนุบาลในระดับชั้นต่าง ๆ ระดับรายได้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมทักษะและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2558). *การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมเพื่อเด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน, ผู้สูงอายุ, คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สถานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- ชนิพรรณ จาติเสถียร, กันตวรรณ มีสมสาร และ อภิรดี ไชยกาล. (2560). *การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: พลัสเพรส.
- ดนุชวิน เจริญ. (2551). *ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี*. สืบค้นจาก www.km.nida.ac.th/home/images/pdf/5-2.pdf
- พนิดา ขาตยาภา. (2559). เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 6(2), 151-162.
- ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล. (2560) เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*. 11(12), 19-35.
- ภาวิณี อีปส์. (2558). บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร. *วารสาร OJED*, 11(1), 18-29.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัยรัตน์ ชายท้าว. (2560). *ทักษะดิจิทัล: การพัฒนาประเทศไทย Thailand 4.0*. สืบค้นจาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_royrueng/2560/rr2560-jun5.pdf
- วัฒนา ปุณณฤทธิ. (2552). *เทคโนโลยีสื่อสารกับเด็กปฐมวัย*.

สืบค้นจาก <http://www.poonyarit.com/?p=343>

วิชัย รูปขำดี ,เฉลิม เกิดโมลี และ สังคม คุณคนากรสกุล. (2550). *การบูรณาการเครือข่าย กองทุนสวัสดิการชุมชน : กรณีศึกษาเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนา สังคม และความมั่นคงของมนุษย์.

วีระศักดิ์ ชลไชยะ. (2560). *ภัยเงียบยุค 4.0 เมื่อเราเลี้ยงลูกด้วยหน้าจอ*. สืบค้นจาก

http://www.thaitribune.org/contents/detail/304?content_id=29383&rand=1504877900

ยีน ภูววรรณ. (2558). นวัตกรรมรูปแบบการเรียนการสอนกับการศึกษาระบบ 4.0. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 9(2), 133-156.

ศักดิ์ เสกขุนทด. (2560). *การเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นดิจิทัล เทคโนโลยีเป็นเรื่องสุดท้าย*.

สืบค้นจาก <https://ega.or.th/th/content/890/11857>

สุขุม เฉลยทรัพย์ และคณะ. (2555). *เทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *แผนที่ความยากจนของประเทศไทย พ.ศ. 2558 ภาคกลาง*. สืบค้นจาก

http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/pubs/e-book/map_c_12-9-60/files/assets/basic-html/index.html#60-61

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560*.

สืบค้นจาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2560/FullReportICT_60.pdf

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยี. (2557). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในประเทศไทย ปี2557*. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/download-publishing/12/>

อดิศักดิ์ ผลิผลการพิมพ์. (2560). *สำรวจพื้นที่สีขาวบนเน็ตสร้างภูมิคุ้มกันเด็กเจนอัลฟา*.

สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/745403>

ภาษาต่างประเทศ

American Academy of Pediatrics. (2013). *Policy statement children, adolescents, and the media*. Retrieved from <https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/132/5/958.full.pdf>

Hatch, K.E. (2011). *Determining the Effects of Technology on Children* (Senior Honors Projects). University of Rhode Island.

Mendoza, K. (2009). Surveying parental mediation: Connections, challenges and questions

- for media literacy. *Journal of Media Literacy Education*. 1(1), 28-41
- National Association for the Education of Young Children and The Fred Rogers Center. (2012) *Position statement. Technology and Interactive Media as tools in Early Childhood Programs Serving Children From Birth through Age 8*. Retrieved from https://www.naeyc.org/sites/default/files/globallyshared/downloads/PDFs/resources/topics/PS_technology_WEB.pdf
- Sau Ting Wu, C., Fowler, C., Yin Lam, W.C., Wong, H.T., Wong, C. H. & Loke, A. Y. (2014) *Parenting approaches and digital technology use of preschool age children in a Chinese community*. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4046626>
- Zaman, B., Nouwen, M., Vanattenhoven, J., Ferrerre, de E., & Looy, V. J. (2016). A Qualitative Inquiry into the Contextualized Parental Mediation Practices of Young Children's Digital Media Use at Home. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 60(1), 1-22.